

Actieplan Pleegzorg

2017/2018

Gezamenlijk actieplan:

- Jeugdzorg Nederland (JN)
- Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP)
- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Nederlands Jeugdinstituut (NJI)
- Ministeries VWS en VenJ

In overleg met:

- Stichting Belangenbehartiging Pleegouders Nederland (SBPN)
- Landelijk Overleg Pleegouderraden (Vereniging LOPOR)

Mei 2017

Inhoudsopgave

Inleiding

Actielijn 1: Continuïteit en stabiliteit, ook na het 18^e jaar

Actielijn 2: Toerusten van pleegouders

Actielijn 3: Werven en screenen van pleegouders

Actielijn 4: De positie van pleegzorg als vorm van jeugdhulp

Bijlagen

1. Relevante links
2. Cijfers pleegzorg
3. Inspirerende voorbeelden

INLEIDING

Voor u ligt het Actieplan Pleegzorg 2017-2018. Het actieplan bevat een overzicht van lopende en nieuwe acties om actuele opgaven in de pleegzorg op te pakken.

De afgelopen maanden hebben Jeugdzorg Nederland (JN), de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP), het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de ministeries van VWS en VenJ intensief en constructief samengewerkt om dit actieplan op te stellen. Ook andere organisaties, waaronder Stichting Belangenbehartiging Pleeggrootouders Nederland (SBPN), Landelijk Overleg PleegOuderRaden (LOPOR) en een aantal gemeenten zijn betrokken bij de totstandkoming van het actieplan.

Het is belangrijk dat kinderen zoveel mogelijk gezond en veilig opgroeien in de eigen gezinssituatie. Mocht het toch noodzakelijk zijn om een kind buiten het eigen gezin te plaatsen, dan is het belangrijk dat het kind zo 'thuis mogelijk kan wonen'. Dit is vastgelegd in de Jeugdwet (artikel 2.3 lid 6), waarin staat dat een kind bij voorkeur in een gezinsvorm zou moeten opgroeien. Pleegzorg neemt hier een belangrijke positie in.

Pleegzorg maakt het mogelijk om kinderen in een gezinsvorm op te laten groeien wanneer opgroeien in het eigen gezin (tijdelijk) niet mogelijk is. Het is belangrijk dat pleegzorg van goede kwaliteit is en kinderen die niet thuis kunnen wonen de mogelijkheid geeft om alsnog in een gezinsvorm op te groeien. Pleegzorg neemt een bijzondere positie in binnen het zorglandschap. Pleegouders zijn geen zorgprofessionals, maar bieden wel zeer belangrijke hulp. Aan de geboden hulp binnen de pleegzorg stellen we hoge kwaliteitseisen. We willen pleegouders in staat stellen om die belangrijke rol te kunnen vervullen.

Er zijn verschillende vormen van pleegzorg: netwerkpleegzorg, reguliere/perspectiefbiedende pleegzorg, deeltijd(weekend)pleegzorg en crisispleegzorg. Bij al deze verschillende vormen spelen verschillende partners een rol, en zijn er verschillende werkwijzen rondom het werven, screenen en begeleiden van de gezinnen. Ook zijn er verschillen in type plaatsingen: deze kunnen in een vrijwillig of gedwongen hulpverleningskader plaatsvinden. Plaatsers (wijkteams of gecertificeerde instellingen) hebben een belangrijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de veiligheid van deze kinderen.

Opgaven

Met de invoering van de Jeugdwet in 2015 zijn gemeenten, in samenwerking met diverse stakeholders, verantwoordelijk voor jeugdhulp en dus ook pleegzorg. De decentralisatie van de jeugdhulp brengt nieuwe vraagstukken met zich mee, maar er spelen in de pleegzorg ook vraagstukken die al vóór 2015 bestonden. Om de ambities van de Jeugdwet te kunnen waarmaken omvat dit plan vier actielijnen met al lopende acties en acties die in gang worden gezet om de opgaven in de pleegzorg aan te pakken. Hiermee geeft dit plan inzicht in de gezamenlijke ambities en doelen van de sector, gemeenten en Rijk.

Vier actielijnen

De acties zijn onderverdeeld in de volgende vier actielijnen:

1. Continuïteit en stabiliteit, ook na het 18^e jaar
2. Toerusten van pleegouders
3. Werven en screenen van pleegouders
4. De positie van pleegzorg als vorm van jeugdhulp

Breed gedragen actieplan

Er is een enorme bereidheid bij betrokken partijen om de opgaven in de pleegzorg op te pakken. Pleegouders, pleegzorgaanbieders, gemeenten en het Rijk zetten samen de schouders eronder om pleegkinderen op te laten groeien in een leef- en opvoedsituatie waar sprake is van continuïteit, stabiliteit, duidelijkheid en veiligheid, ook na het 18e jaar.

ACTIELIJN 1: CONTINUÏTEIT EN STABILITEIT, OOK NA HET 18^E JAAR

Opgave

Bij een uithuisplaatsing is de doelstelling om het perspectief van het kind op zorgvuldige wijze te verhelderen. In de praktijk laat dit besluit soms lang op zich wachten waardoor kinderen, hun ouders en pleegouders lang in onzekerheid verkeren over het perspectief (terug naar huis, plaatsing in een pleeggezin of een instelling). Daarnaast worden binnen het huidige pleegzorgsysteem kinderen vaak doorgeplaatst en komen kinderen pas na 2-3 doorplaatsingen in een perspectiefbiedend pleeggezin. Vervolgens worden veel pleegzorgplaatsingen vroegtijdig beëindigd. De kans op een vroegtijdige breuk is groot: 20-50%. Opgave is *meer continuïteit* (daling van vroegtijdige beëindigingen), *meer stabiliteit* (minder doorplaatsingen) en *meer voorspelbaarheid* (sneller besluiten over perspectief) te realiseren voor kinderen in pleegzorg (en hun ouders en pleegouders). Daarnaast kan kennis over wat werkt bij pleegzorg beter worden benut in de praktijk van jeugdhulp door middel van het toepassen van de Richtlijn Pleegzorg en de methodiekhandleiding pleegzorgbegeleiding.

Een opgave die samenhangt met de continuïteit is de *soepele verlenging van pleegzorg* of overgang naar andere vormen van hulpverlening als het pleegkind 18 jaar wordt voor zover dit in het belang van de jongere is. De Jeugdwet maakt immers verlenging van de jeugdhulp (en dus van pleegzorg) tot het 23^e levensjaar mogelijk. Wordt er van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt dan ontstaat een knip tussen de Jeugdwet en de WMO waardoor er veranderingen optreden in zowel de zorg voor het pleegkind, als de financiële ondersteuning van de pleegouders. Door de decentralisatie van de pleegzorg naar gemeenten zou de aansluiting op de WMO beter georganiseerd kunnen zijn, maar in de praktijk blijkt deze beoogde soepele overgang nog niet altijd goed te werken.

Acties

- *Handboek Matching*
Nji, ADOC (kenniscentrum voor adoptie en pleegzorg) en het Gezinspiratieplein hebben in maart 2017 het Handboek "Matching" gepubliceerd met een stappenplan om langdurig uit huis geplaatste jongeren te koppelen aan een pleeggezin of gezinshuis¹. Dit handboek wordt in 2017 actief onder de aandacht gebracht bij de betrokken partners.
- *Implementatie van methodieken die duidelijkheid bij plaatsing verhelderen*
Er bestaan methodieken om het perspectief van pleegkinderen snel en op zorgvuldige wijze te verhelderen, zoals: Families First bij een crisisplaatsing om terugplaatsing te verwezenlijken en een intensieve hulpverleningsvariant waarbij vanaf de eerste dag van de plaatsing gewerkt wordt aan verheldering van het perspectief.

Op basis van al beschikbare kennis en ervaring worden de volgende acties ingezet:

- Allereerst wordt geïnventariseerd welke methodieken er precies zijn waarvan bekend is dat deze effectief zijn.
- De volgende stap is duidelijk krijgen in hoeverre de Richtlijn Pleegzorg en bestaande methodieken in de praktijk ingezet worden. De reeds bestaande monitor pleegzorg zal breed ingezet worden in de pleegzorgpraktijk om zicht te krijgen op continuïteit, stabiliteit en duidelijkheid.
- Knelpunten rondom implementatie worden in kaart gebracht door middel van een knelpuntenanalyse in enkele werksessies met het werkveld.
- Vervolgens moeten er oplossingen worden gevonden voor deze knelpunten en kan er op maat ondersteuning geboden worden voor het bevorderen van de verdere implementatie en borging van de werkzame elementen (Richtlijn Pleegzorg en effectieve methodieken). Te denken valt aan lokale trainingen, coaching on the job en leer-werksessies.

Uiteindelijk doel is:

- Gemeenten zijn bekend met richtlijnen en methodieken binnen de pleegzorg.

¹ <http://www.gezinspiratieplein.nl/actueel/nieuws/297-handboek-matching?platform=hootsuite>

- Organisaties voor jeugdhulp en toegang tot specialistische jeugdhulp zijn bekend met richtlijnen en methodieken binnen de pleegzorg.
 - Pleegzorgaanbieders en -professionals passen richtlijnen en (nieuwe) methodieken toe binnen de pleegzorgpraktijk.
 - Er is een intensieve samenwerking tussen professionals in sociale wijkteams, medewerkers van gecertificeerde instellingen en bij pleegzorgaanbieders, waarbij er gewerkt wordt aan de hand van de Richtlijn Pleegzorg.
- *Het bevorderen van een soepele verlengde pleegzorg of andere vormen van hulp als het pleegkind 18 jaar wordt*
 - Pleegkinderen en pleeggezinnen moeten vanaf 16 jarige leeftijd van het pleegkind ondersteund worden bij de voorbereiding op de overgang naar meerderjarigheid. Daarbij is duidelijk wie de regie voert bij het maken en uitvoeren van dit toekomstplan.
 - Informeren van gemeenten over mogelijkheden voor verlengde pleegzorg waarbij wordt aangesloten op het 16-27 traject bij NJi ([dossier van Jeugd naar volwassenheid](#)).
 - Agenderen van het thema pleegzorg 18-/18+ op de learn & share bijeenkomsten van het NJi voor gemeenten.
 - Best practices rondom verlengde pleegzorg verzamelen door werkbezoeken in het veld en dit verzamelen in een inspiratiedocument.
 - Werksessies met relevante stakeholders organiseren rondom de vraag: hoe maak je samen met pleegkinderen, ouders en pleegouders een toekomstplan?
 - De uitkomsten van deze werksessies worden samen met best practices rondom verlengde pleegzorg beschreven in communicatiematerialen voor jeugdigen, ouders, pleegouders, (gezins)voogden en pleegzorgprofessionals.

Verantwoordelijk	Resultaat	Wanneer
NJI, JN	Onderzoek naar het gebruik van de effectieve methoden en de Richtlijn Pleegzorg en het in kaart brengen van knelpunten rondom de implementatie en van daaruit optimaliseren van de implementatie.	2017/2018
VNG, NJI, JN, NVP	Acties rond soepele overgang 18- 18+	2017/2018

ACTIELIJN 2: TOERUSTEN VAN PLEEGOUDERS

Opgave

Pleegzorg maakt het mogelijk om kinderen in een gezinsvorm te plaatsen wanneer opgroeien in het eigen gezin (tijdelijk) niet mogelijk is. Pleegzorg moet van goede kwaliteit zijn en dat vraagt veel van pleegouders. Zij moeten goed toegerust zijn op hun belangrijke taak. Daarbij gaat het om praktische vragen, maar ook om vragen rond rechtspositie, inspraak en medezeggenschap. Om hieraan te voldoen zijn belangenbehartiging, informatievoorziening en ondersteuning voor pleegouders die passend is binnen een gedecentraliseerd stelsel van belang.

Pleegouders moeten hun belangrijke rol goed kunnen vervullen. Dat is allereerst in het belang van de pleegkinderen. Daarnaast draagt het serieus nemen van pleegouders bij belangrijke beslissingen rond het pleegkind en het ondersteunen van met name onervaren pleegouders ook bij aan het terugdringen van het aantal pleegouders dat afhaakt.² Goed ondersteunen en toerusten van pleegouders is hiervoor cruciaal. Daarbij gaat het om betrokkenheid bij besluitvorming, deskundigheidsbevordering, maar ook het opheffen van financiële en juridische knelpunten en het op elkaar afstemmen van wet- en regelgeving.

JN, VNG, NVP en VWS willen de komende jaren het scholings- en ondersteuningsaanbod beter laten aansluiten bij de wensen en behoeften van pleegouders en bevorderen dat deskundigheidsbevordering een meer vanzelfsprekend onderdeel van pleegouderschap wordt. Dit moet er toe leiden dat:

- a. minimaal 60% van de pleegzorgaanbieders aangesloten bij Jeugdzorg Nederland samenwerkt om een goed en toegankelijk scholingsaanbod voor pleegouders te bereiken;
- b. scholingsactiviteiten door pleegouders worden gewaardeerd met tenminste een 7;
- c. er een duurzame infrastructuur ontwikkeld is om het aanbod vraaggestuurd aan te bieden;
- d. tenminste 25% van de pleegouders tijdens de programmaperiode gebruik maakt van deze infrastructuur;
- e. er dialoog is met gemeenten over hoe zij bij kunnen dragen aan deskundigheidsbevordering door te faciliteren en financieren.

Er bestaat bij pleegouders, pleegzorgaanbieders en gemeenten behoefte aan meer eenduidigheid, betere afstemming en duidelijkheid over financiële en fiscale regelingen. Ook de Tweede Kamer heeft hierover duidelijkheid gevraagd.³ Om de beschikbare informatie (beter) te ordenen, toe te spitsen op behoeften van de verschillende doelgroepen en gemakkelijk vindbaar te maken worden verschillende acties ondernomen.

Het is van belang voor het pleegkind dat bij belangrijke beslissingen rond het pleegkind er aan de voorkant van het besluitvormingstraject ruimte wordt gecreëerd voor inbreng van de pleegouder als zijn dagelijkse verzorger. Pleegouders, gemeenten en pleegzorgaanbieders moeten over de juiste informatie beschikken in de verschillende vormen van rechtsbescherming en rechtsgangen voor de pleegouders. Een belangrijk vraagstuk dat in dit kader aandacht verdient is het verschaffen van duidelijkheid over de civiele en bestuursrechtelijke rechtsgang voor pleegouders. Informatie over rechtsbescherming moet daarnaast makkelijk toegankelijk en toegespitst zijn op vragen en behoeften van pleegouders, pleegzorgaanbieders en gemeenten.

Acties

- *Programma Investeren in de kracht van pleegouders*
Om pleegouders adequate ondersteuning te bieden en te investeren in deskundigheid en draagkracht, financiert VWS het project '*Investeren in de kracht van pleegouders*', dat gericht

² Tweede Kamer 2016-2017, 34550 XVI aangehouden motie Voortman over het afhaken van pleegouders nr. 89

³ Tweede Kamer 2016-2017, 34550 XVI aangehouden motie Keijzer over de rechtspositie van pleegouders nr. 84, aangehouden motie Voortman over het afhaken van pleegouders nr. 89

is op de draagkrachtversterking van pleegouders. JN heeft dit inmiddels in samenwerking met de NVP en de VNG opgepakt. Het project loopt tot medio 2019.

- *Een onafhankelijk informatie- en belangenbehartigingspunt voor pleegouders en pleegkinderen*
Pleegouders hebben als vrijwilligers een bijzondere positie in het systeem van jeugdhulp. Hierdoor is er ook regelmatig onduidelijkheid over die positie, zowel bij pleegouders zelf als bij andere betrokkenen. De veranderingen in het stelsel brengen nieuwe onduidelijkheid met zich mee, informatie is versnipperd. We willen zorgen voor één samenhangend systeem van informatievoorziening waar pleegouders (en andere stakeholders) onafhankelijke informatie en advies kunnen inwinnen en ondersteuning kunnen krijgen rond hun positie. Partijen die advisering en ondersteuning van pleegouders tot doel hebben werken daarin beter samen. Er wordt structureel kennis ontwikkeld, behouden en aangeboden via internet. De NVP heeft een eerstelijns-helpdesk die op verschillende manieren bereikbaar is waarin professionals en vrijwilligers samenwerken. Antwoorden op veelgestelde vragen worden beschikbaar gesteld via de website. Er worden samenwerkingsrelaties aangegaan tussen organisaties om een dekkend specialistisch decentraal ondersteuningsaanbod mogelijk te maken.
- *Financiële en fiscale aspecten*
Naar aanleiding van vragen van uw Kamer tijdens het Wetgevingsoverleg Jeugd van 14 november 2016, wordt dit jaar onderzoek verricht naar de kostendekkendheid van de tarieven die gemeenten hanteren bij het aanbesteden van hun pleegzorgtaken (inclusief de wettelijk verplichte pleegvergoeding en de bijzondere kosten), de kosten die pleegzorgaanbieders maken, de kosten waarmee pleegouders voor hun pleegkinderen tot 23 jaar geconfronteerd kunnen worden en alle vergoedingsmogelijkheden waarvan pleegouders gebruik kunnen maken (basistarief, bijzondere kosten, fiscale voorzieningen en verzekerings(on)mogelijkheden). Hierbij zal reeds uitgevoerd onderzoek worden betrokken. Er moet worden bezien of het systeem van financiële en fiscale aspecten voldoende aansluit bij de praktijk waar pleegouders mee te maken hebben.

Om financiële en fiscale aspecten op elkaar af te stemmen en de beschikbare informatie te ordenen en toe te spitsen op behoeften van de verschillende doelgroepen, worden de volgende acties ondernomen:

- a. vinden van een goede modus voor de jaarlijkse indexering van de pleegvergoeding;
- b. meer eenduidigheid en helderheid over bijzondere kosten
- c. verduidelijken van de tijdelijke opname van het pleegkind en de financiële gevolgen voor de pleegouders en pleegoudervoogden; het knelpunt doet zich in het bijzonder voor als het een definitieve / langdurende uithuisplaatsing betreft, Als er in dat geval sprake is van pleegoudervoogdij ontstaat er een knelpunt wat betreft de onderhoudsplicht en de kosten voor verblijf in een residentie. (zie ook antwoord op Kamervragen Ypma (2016Z20139)
- d. helderheid over verzekeringen, waaronder WA en (aanvullende) zorgverzekering;
- e. uitvoeren van een evaluatie fiscale regeling vrijstelling inkomstenbelasting bij meer dan 3 pleegkinderen. Deze evaluatie zal rond de zomer van 2017 beschikbaar zijn;
- f. verhelderen over wat er financieel verandert voor de pleegouders en het pleegkind wanneer de pleegouders voogd worden van het pleegkind, of wanneer de voogdij eindigt.

Het is een gemeentelijke verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat pleegzorgaanbieders een kostendekkend tarief krijgen. De VNG heeft een inkoophandreiking opgesteld waarin de verschillende componenten rond een kostendekkend tarief, inclusief de wettelijk verplichte pleegoudervergoeding, zijn opgenomen. De Kamerleden Kooiman en Voordewind constateren in een (aangehouden) motie dat meerdere gemeenten zich niet houden aan dit tarief wanneer zij hun pleegzorgtaken aanbesteden.⁴ Dit onderwerp is onderdeel van het hierboven genoemde onderzoek.

⁴ Tweede Kamer 2016-2017, 34550 XVI, aangehouden motie Kooiman en Voordewind over het hanteren van vastgestelde tarieven voor de inkoop van pleegzorg nr. 78.

- *Rechtsbescherming van pleegouders*
Er loopt een actie om duidelijkheid te creëren over de verschillende vormen van rechtsbescherming voor pleegouders. De beschikbare informatie zal vervolgens in de vorm van factsheets of folders beschikbaar worden gesteld aan de verschillende doelgroepen. Hierbij gaat het om overzichtelijke beschrijvingen voor pleegouders, gemeenten en pleegzorgaanbieders van de verschillende vormen van rechtsbescherming en rechtsgangen voor de pleegouders.
- *Evaluatie Wet verbetering positie pleegouders*
In overleg met JN, de VNG, de NVP, de Vereniging LOPOR en de SBPN laat VWS in 2017 onderzoek verrichten naar de werking van de Wet Verbetering positie pleegouders. Met deze wet is de positie van pleegouders versterkt, onder andere doordat medezeggenschap en informatierecht zijn verankerd in de wet en instemmingsrecht voor pleegouders is geregeld ten aanzien van de beschrijving van hun rol in het hulpverleningsplan. Aan de Eerste Kamer is toegezegd om deze evaluatie separaat te laten lopen aan de evaluatie van de Jeugdwet. De evaluatie komt begin 2018 beschikbaar. De evaluatie komt ook tegemoet aan de door mevrouw Keijzer aangehouden motie tijdens het wetgevingsoverleg van 14 november 2016⁵.

Verantwoordelijk	Resultaat	Wanneer
JN, NVP	Project 'Investeren in de kracht van pleegouders'	tot medio 2019
NVP	Onafhankelijk informatiepunt voor pleegouders	2017-2019
VWS	Financiële en fiscale aspecten	2018-2019
VWS, JN	Rechtsbescherming van pleegouders	2018
VWS	Evaluatie Wet verbetering positie pleegouders	2018 gereed

⁵ Vergaderjaar 2016/2017 34 550 XVI nr. 84

ACTIELIJN 3: WERVEN EN SCREENEN VAN PLEEGOUDERS

Opgave

De overheid en pleegzorgaanbieders investeren in de werving van pleegouders, zowel landelijk als regionaal en lokaal. Desondanks moet worden geconstateerd dat er een afname is als het gaat om de inschrijving van nieuwe pleegouders, daar waar juist een toename noodzakelijk is om aan de vraag te kunnen voldoen, zowel in kwantitatief als in kwalitatief (matching) opzicht.

De ambities voor de komende 2 jaar zijn:

- 1) een toename van het aantal inschrijvingen van nieuwe pleegouders met:
 - 5% in 2017 ten opzichte van september 2016
 - 10% in 2018 ten opzichte van 2017
- 2) een afname van het aantal pleegouders dat afhaakt
- 3) positioneren van werving en behoud van pleegouders in de gemeentelijke context.

Screenen

Een pleegkind kunnen laten opgroeien in een leef- en opvoedsituatie waar sprake is van continuïteit en veiligheid vraagt onder andere om pleegouders die in staat en geschikt zijn om die situatie te bieden. Dit vraagt om een zorgvuldig proces van voorbereiding en screening van aspirant pleegouders. Zowel door de pleegzorgaanbieder als door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Niet voor alle relevante betrokken partijen, zoals gemeenten en pleegouders, zijn voornoemde processen (voldoende) bekend. Opgave is dat het proces van voorbereiding en screening voldoende waarborgen biedt voor een veilige plaatsing bij geschikte pleegouders, dat de taken van de organisaties bekend zijn en aansluiten op de context van het veranderde zorglandschap.

Acties

- In september 2015 is de campagne "[Supergewone mensen gezocht](#)" gestart met een doorlooptijd tot september 2018. De campagnemiddelen worden zowel landelijk, als lokaal ingezet. De tussentijdse campagneresultaten geven inzicht in de ontwikkelingen en kunnen aanleiding zijn voor bijstelling van de campagne.
- *Verkenkend onderzoek* voorjaar 2017 naar:
 - de overwegingen van mensen die na het bezoeken van een voorlichtingsbijeenkomst besluiten om zich niet als pleegouder aan te melden;
 - de oorzaken van uitval van pleegouders.De uitkomsten van het onderzoek kunnen aanleiding zijn voor bijstelling van de werving en selectie van pleegouders.
- Verzamelen en verspreiden van goede voorbeelden gericht op werving, binding en behoud van pleegouders.
- In de *Week van de Pleegzorg van 1 tot en met 8 november 2017* wordt extra aandacht geschonken aan de werving van pleegouders.
- *Landelijk kwaliteitskader voorbereiding en screening aspirant pleegouders*
Dit kwaliteitskader wordt door de pleegzorgaanbieders toegepast bij de voorbereiding en screening van aspirant pleegouders. JN en de VNG hebben een convenant gesloten waarmee de partijen de kwaliteitseisen die in dit kwaliteitskader aan aspirant pleegouders worden gesteld, onderschrijven. Punt van aandacht is de bekendheid van het proces van voorbereiding en screening, alsmede de aansluiting van het proces op het zorglandschap van na de decentralisatie jeugdhulp. De werking van het Kwaliteitskader Voorbereiding en screening aspirant pleegouders wordt in 2017 geëvalueerd. Naar aanleiding van de evaluatie worden zo nodig aanpassingen doorgevoerd.
- *Procedure Verklaring van geen bezwaar (VGB)*
De RvdK past een justitiële screening toe door middel van een check in het Justitieel Documentatie Register (JDR) en in het eigen registratie systeem. Hiermee wordt voorkomen

dat aspirant pleegouders die eerder strafbare feiten hebben gepleegd, of ouders die vanwege ernstige opvoedingsproblemen bij de RvdK bekend zijn, pleegkinderen kunnen gaan opvangen. De Raad onderzoekt of er sprake is van bezwarende feiten of omstandigheden die het afgeven van een Verklaring van geen Bezwaar in de weg staan. Deze justitiële screening gaat vooraf aan het pleegouderonderzoek door de pleegzorgaanbieder die beoordeelt of een pleeggezin geschikt is om een pleegkind te verzorgen en op te voeden.

- De RvdK ziet er op toe dat deze VGB zo snel mogelijk wordt verstrekt. Daarnaast informeert de RvdK de pleegzorgaanbieder als aspirantpleegouders eerder een VGB hebben aangevraagd. Om shopgedrag van aspirant-pleegouders te verhinderen (waardoor voorkomen kan worden dat een pleegkind bij ongeschikte pleegouders wordt geplaatst) is in 2014 afgesproken dat de RvdK de pleegzorgaanbieder informeert over of er door aspirant-pleegouders een eerder verzoek is gedaan voor de afgifte van een Verklaring van geen bezwaar. Op basis van deze melding kan de pleegzorgaanbieder informatie inwinnen bij de vorige pleegzorgaanbieder en deze informatie meewegen in de boordeling of aspirant-pleegouders geschikt zijn om een pleegkind te verzorgen en opvoeden. Vanuit het oogpunt van veiligheid voor kinderen, monitort de RvdK intern deze procedure.
- Specifieke aandacht zal de RvdK schenken aan de netwerkplaatsingen, waarbij kinderen veelal in een crisissituatie tijdelijk geplaatst kunnen worden binnen het eigen (familie)netwerk. Dit komt steeds meer voor en is in het kader van de Jeugdwet ook de bedoeling. In veel gevallen is de RvdK dan al betrokken en zal binnen het beschermingsonderzoek een netwerkscreening doen, conform bovenstaande procedure. Ook zal een gesprek met het netwerkpleeggezin plaatsvinden, waarin de status van de plaatsing wordt besproken. In 2017 wordt bezien in hoeverre de VGB procedure aanpassing behoeft gezien het veranderende zorglandschap.

Verantwoordelijk	Resultaat	Wanneer
JN	Campagne "supergewone mensen gezocht"	tot september 2018
JN	Verkennd onderzoek naar de overwegingen van mensen die na het bezoeken van een voorlichtingsbijeenkomst besluiten zich niet als pleegouder aan te melden	medio 2017
JN	Verkennd onderzoek naar uitval van pleegouders	medio 2017
JN/, NG	Verzamelen en verspreiden van goede voorbeelden gericht op werving, binding en behoud van pleegouders	2017/2018
JN	Week van de Pleegzorg	1-8 november 2017
JN	Evaluatie en waar nodig aanpassing van het Kwaliteitskader Voorbereiding en screening aspirant pleegouders.	2017
RvdK, JN	Bezien in hoeverre de VGB-procedure aanpassing behoeft.	2017

ACTIELIJN 4: DE POSITIE VAN PLEEGZORG ALS VORM VAN JEUGDHULP

Opgave

De Jeugdwet stimuleert 'zo thuis mogelijk opgroeien' van kinderen. Gemeenten moeten hier richting aan geven om dit in praktijk te brengen, maar hoe doen zij dit? Welke kansen en uitdagingen komen hierbij kijken? En welke mogelijkheden zijn er binnen het hele continuüm van jeugdhulp in gezinsvormen?

Praktische beslissingen over de invulling van jeugdhulp en jeugdbescherming vinden anno 2017 plaats op regionaal en op lokaal niveau, onder regie van gemeenten. We willen bereiken dat pleegzorg als vorm van jeugdhulp goed ingebed is in de gemeentelijke en regionale infrastructuur. Dit vraagt om:

- samenwerking van de voorziening voor pleegzorg met wijkteams, gecertificeerde instellingen, jeugdhulpinstellingen, scholen en met instellingen uit het zorg- en sociaal domein;
- samenwerking van pleegouders met biologische ouders, gezinscoach, gezinsvoogd en met andere betrokken professionals, zoals huisartsen en docenten.

Jeugdhulp wordt meer en meer geïntegreerd in het brede sociale beleid van een gemeente. Voor een goede invulling van jeugdhulp in gezinsvormen zullen pleeggezinnen bij de vormgeving en uitvoering van lokaal en regionaal beleid inbreng moeten hebben.

Acties

- *Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen*
VWS financiert het project 'Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen'. In dit project werkt het NJi samen met VNG, NVP en JN om gemeenten meer inzicht te geven in mogelijkheden om jeugdhulp in gezinsvormen in te zetten en te versterken. Het project komt tot stand met input van gemeenten, een vrijdenkersgroep, pleegouders en pleegkinderen.
- *Betrokkenheid van pleeggezinnen bij beleidsontwikkeling en -uitvoering passend bij een gedecentraliseerd stelsel*
Eind 2019 zetten zich door het hele land 300 ervaringsdeskundige pleegouders in voor de belangenbehartiging en medezeggenschap voor pleeggezinnen, waarbij zij (waar gewenst) gebruik kunnen maken van een landelijk ondersteuningsaanbod. Daarnaast worden regionale en lokale netwerken voor pleegouders gestimuleerd die gedragen worden door gemeenten. Vanuit bestaande netwerken van pleegouders (o.a. pleegouderraden) is er betrokkenheid bij bredere belangenbehartiging in de regio. Er worden nieuwe manieren van ondersteuning ontwikkeld om belangenbehartigers te voeden en onderling uit te wisselen.
- *Pleegzorg en voogdij*
In de praktijk blijkt bij gemeenten behoefte te bestaan aan meer informatie over pleegoudervoogdij: wanneer is er sprake van voogdij die door de rechter bij pleegouders is belegd? Hierop worden de volgende acties ondernomen:
 - a. Een aanbeveling over hoe gemeenten moeten omgaan met de voortzetting van het pleegzorgcontract wanneer pleegouders voogd worden.
 - b. Een aanbeveling over hoe gemeenten moeten omgaan met de vraag van voogden om pleegoudervoogd te worden en andersom ook de situatie beschrijven.
 - c. Een aanbeveling over hoe gemeenten moeten omgaan met het woonplaatsbeginsel en pleegoudervoogdij, ook over de landsgrenzen heen.
- *Pleegzorg in de keten*
 - Het geven van duidelijkheid over de verantwoordelijkheidstoedeling tussen wijkteam, gecertificeerde instelling, pleegzorgaanbieder, ouder, pleegouder, gezinsvoogd en pleegkind: wie doet wat?
 - Het verbeteren van de samenwerking tussen medewerkers van wijkteam, gecertificeerde instelling en pleegzorgaanbieder en ouder, pleegouder gezinsvoogd en pleegkind.

Verantwoordelijk	Resultaat	Wanneer
NJI, NVP, JN, VNG	Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen	2017
VWS, VenJ	Pleegzorg en voogdij	2018
VNG, JN, NVP	Pleegzorg in de keten	2017/2018
NVP, VNG	Betrokkenheid van pleeggezinnen bij beleidsontwikkeling en -uitvoering passend bij een gedecentraliseerd stelsel	eind 2019

BIJLAGE 1. RELEVANTE LINKS

Richtlijn Pleegzorg

De Richtlijn Pleegzorg gaat over kinderen en jongeren die in een ander gezin worden opgevangen als het thuis niet gaat. De ouders zijn bijvoorbeeld niet in staat hun kind op te voeden, ze zijn verslaafd of verwaarlozen hun zoon of dochter. Het kan ook zijn dat één of beide ouders zijn overleden, of dat een kind door een scheiding in de knel is gekomen. Of een kind heeft zulke ernstige psychische problemen dat het beter af is met gespecialiseerde (therapeutische) pleegzorg dan dat het thuis blijft wonen.

[HTTP://RICHTLIJNENJEUGDHULP.NL/PLEEGZORG/](http://richtlijnenjeugdhulp.nl/pleegzorg/)

Methodiek Pleegzorg begeleiden is een vak!

De methodiekhandleiding 'Pleegzorg begeleiden is een vak!' biedt pleegzorgbegeleiders concrete hulpmiddelen om de effectiviteit en de kwaliteit van de zorg voor pleegkinderen, hun ouders en hun pleegouders te verbeteren. De methodiek doorloopt daarbij de belangrijkste fasen van het pleegzorgproces: vanaf het moment van uithuisplaatsing tot terugplaatsing naar huis of, bij langdurige pleegzorg, tot toewerken naar zelfstandigheid.

De methodiek sluit aan bij kennis over 'wat werkt' in de pleegzorg. De inhoud is zoveel mogelijk gebaseerd op bestaande werkwijzen, technieken en hulpmiddelen en is in overeenstemming met landelijke kaders zoals de Jeugdwet, de Richtlijn Pleegzorg en de beroepscodes van beroepsverenigingen.

'Pleegzorg begeleiden is een vak!' is ontwikkeld door PI Research en het Nederlands Jeugdinstituut, met financiering van Stichting Kinderpostzegels Nederland en in nauwe samenwerking met Jeugdhulp Friesland, Just, Lindenhout en Youké.

Bekijk via onderstaande link de video.

<https://vimeo.com/211261048>

“Supergewone mensen gezocht”

Supergewone Mensen Gezocht is een campagne van Pleegzorg Nederland, met als doel om nieuwe pleegouders te werven. Bekijk via onderstaande link de ervaringen van Supergewone Mensen.

[*"Supergewone mensen gezocht"*](#)

Van Jeugd naar meerderjarigheid van pleegkinderen

Pleegkinderen en pleeggezinnen moeten vanaf 16 jarige leeftijd van het pleegkind ondersteund worden bij de voorbereiding op de overgang naar meerderjarigheid. Daarbij is duidelijk wie de regie voert bij het maken en uitvoeren van dit toekomstplan.

Het [dossier van Jeugd naar volwassenheid](#) bevat informatie over mogelijkheden voor verlengde pleegzorg waarbij wordt aangesloten op het 16-27 traject bij NJi).

Handreiking en denkkader Jeugdhulp ing gezinsvormen

Deze handreiking is vooral bedoeld voor gemeenten die zich willen bezinnen op jeugdhulp in relatie tot inhuisplaatsen: pleegzorg, gezinshuizen, maar ook preventieve vormen zoals steungezinnen, buurtouders en dergelijke. Er staan ontwikkelpunten en goede praktijkvoorbeelden in, waarmee gemeenten of regio's hun beleid kunnen vormgeven.

[De handreiking](#) is online beschikbaar op de site van het Nederlands Jeugdinstituut.

BIJLAGE 2. CIJFERS

Kerncijfers

In 2015 hebben 22.512 kinderen en jongeren gebruik gemaakt van pleegzorg. In 2014 ging het om 21.880 jeugdigen. Dit is een stijging van 2,8 procent. Het betreft het aantal unieke pleegkinderen die voor kortere of langere tijd in een pleeggezin hebben gewoond.

De instroom in pleegzorg is groter dan de uitstroom. Sinds 2000 groeit het aantal jeugdigen in de pleegzorg gestaag. In december 2000 ging het om circa 8.000 jeugdigen die pleegzorg ontvingen. In 2015 is dit aantal gegroeid naar 18.865 jeugdigen.

Ook het aantal pleeggezinnen is ten opzichte van 2014 gestegen. In 2014 ging het om 16.223 gezinnen die voor pleegkinderen zorgden. In 2015 waren het 18.430 pleeggezinnen.

41 procent van de pleegkinderen is geplaatst bij bekenden, bijvoorbeeld grootouders, tantes en ooms, maar ook onderwijzers of burens.

Jeugdbescherming en vrijwillige hulpverlening

Bij 64 procent van de pleegkinderen is sprake van een jeugdbeschermingsmaatregel. Voor 32 procent van deze kinderen is sprake van Onder Toezicht Stelling (OTS) en voor hetzelfde percentage kinderen ligt de voogdij bij een Gecertificeerde Instelling. 28 procent van de kinderen verblijft bij een pleeggezin zonder jeugdbeschermingsmaatregel en valt daarmee binnen de vrijwillige hulpverlening.

Pleegzorg voor korte of langere tijd

Pleegzorg kan tijdelijk zijn of voor langere tijd. Op 31 december 2015 woonde 64 procent van de jeugdigen langer dan een jaar bij een pleeggezin. Van de kinderen van wie de pleegzorgplaatsing is beëindigd in 2015, heeft 18 procent korter dan zes maanden in het pleeggezin gewoond.

Van de nieuwe plaatsingen is in 2015 14 procent deeltijdpleegzorg, vooral weekend- en vakantieopvang. De meeste plaatsingen, 86 procent, betreffen voltijdpleegzorg.

Leeftijd van pleegkinderen

Het aantal pleegkinderen dat in 2015 werd geplaatst, kan onderverdeeld worden in de volgende leeftijdsgroepen:

- 0 - 4 jaar: 30 procent
- 5 - 11 jaar: 37 procent
- 12 - 14 jaar: 16 procent
- 15 jaar en ouder: 15 procent
- 18 jaar: 2 procent

In 2015 zijn iets meer meisjes dan jongens bij pleegouders geplaatst: 51 procent meisjes en 49 procent jongens

De cijfers zijn afkomstig van Pleegzorg Nederland, 2016.

BIJLAGE 3. INSPIRERENDE VOORBEELDEN UIT DE HANDREIKING JEUGDHULP IN GEZINSVORMEN

Ontwikkelpunt 1: Neem met elkaar verantwoordelijkheid en bepaal het parcours

Wethouder van Apeldoorn: Het mooie van ons programma “ Inhuis Apeldoorn” dat het vooral gericht is op preventie. Wij willen problemen voorkomen. Als er vragen zijn in een gezin over opvoeden en opgroeien, dat er dan gezinnen omheen staan, vrienden, vriendinnen, die kinderen kunnen opvangen. Bijvoorbeeld door ze uit te nodigen voor het eten of te komen logeren.

Op internet staat een mooi filmpje over dit initiatief uit Apeldoorn:

<https://www.youtube.com/watch?v=AlsjiCFdU7g>

‘Samen sterk voor jeugdigen in gezinnen’ Haaglanden beschrijft in haar visiedocument dat jeughulp in gezinsvormen onderdeel is van een integrale aanpak. Samenwerking is cruciaal bij de inschatting welke gezinsvorm voor welke jeugdige het meest geschikt is. Op internet zijn twee documenten over dit initiatief uit Haaglanden te vinden via:

https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/4688392/1/RIS295675__bijlage_1_Samen_sterk_voor_jeugdigen_in_gezinnen

https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/4615849/1/RIS295675_bijlage_2_Achtergrondnotitie_bij_ontwikkelagenda_pleegzorg_haaglanden

Op de website [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) zijn er cijfers te vinden over de lokale situatie op verschillende gebieden in het sociale domein. Ook het aantal kinderen die jeugdhulp ontvangen met of zonder verblijf kan zo in kaart gebracht worden.

Apeldoorn heeft een complimentenbijeenkomst voor steungezinnen, pleegouders en gezinshuisouders georganiseerd. De wethouders zijn hierbij aanwezig geweest. Een filmpje over deze complimentenbijeenkomst is te zien via: <https://www.youtube.com/watch?v=hMar47pT1uc>

www.mijnanderethuis.nl is een interactieve online gids over pleegzorg en gezinshuizen, die voor gemeenten is ontwikkeld. Naast de website is er een film en een app gemaakt. De app geeft jongeren in pleeggezinnen en gezinshuizen de mogelijkheid zich uit te spreken over de zorg die ze ontvangen. Op deze manier krijgen jongeren een stem en hebben gemeenten een monitoringsinstrument waarmee ze hun beleid kunnen evalueren en aanpassen.

JongWijs is een netwerk van jongeren en jongvolwassenen met ervaring in een pleeggezin, gezinshuis of jeugdzorgboerderij. Dat zijn dus ook de kinderen van pleeg- en gezinshuisouders! Op dit moment zijn we een enthousiaste club van ervaringsdeskundigen van 18 tot 30 jaar oud. We vormen een landelijk netwerk van jongeren die met elkaar ervaringen delen & projecten opzetten. Ook geven we gevraagd en ongevraagd advies aan professionals, (jeugd-)zorgorganisaties en beleidsmakers in de zorg voor jeugd. Als ervaringsdeskundigen in de jeugdzorg zijn wij JongWijzers van mening dat we écht iets kunnen toevoegen aan de zorg voor jeugd.

De website van JongWijs geeft een sfeerimpressie via: <http://jongwijs.org/sfeerimpressie/>

HOW TO SURVIVE van Stichting STUK

Thuis wonen gaat niet meer. Je moet in een pleeggezin wonen. Maar wie vertelt jou hoe dat in z'n werk gaat en hoe moet je ineens in een ander gezin passen en thuis voelen? Wij hebben het afgelopen jaar gewerkt aan onze eigen survivalgids voor (aankomende) pleegkinderen. Het zijn filmpjes die in de praktijk gebruikt kunnen worden door pleegkinderen maar ook om pleegouders en pleegzorgmedewerkers te trainen. Deze filmpjes laten op korte en krachtige manier zien welke struggles je tegenaan loopt maar die eigenlijk zo klein of algemeen zijn dat niemand er bij stilstaat. Hoe klein het ook is, het heeft altijd invloed op hoe jij je opstelt binnen je pleeggezin.

Op de website van Stichting Stuk staan filmpjes gemaakt voor en door pleegkinderen.

<http://stukonline.com/stukonderwijs/how-to-survive-pleegzorg/de-filmpjes-3/>

Ontwikkelpunt 2: Creëer ontwikkelruimte en werk samen aan innovatie

Gezinshuis PLUS en gezinshuis SAAF zijn beide initiatieven waarbij kinderen met sterk onregelmatig gedrag en extreme gedragsproblemen, afkomstig uit een gesloten/besloten woonvorm, opgenomen worden in een gezinshuis. Het gaat om kinderen van wie doorgaans wordt aangenomen dat zij onmogelijk in een gezinsetting kunnen opgroeien. Het kind staat centraal en wordt met specialistische zorg omringd door een op maat gefaciliteerd team. Stap voor stap, in een langdurig traject, leert het kind mee te draaien in de gezinssituatie.

[Gezinshuis.com](http://www.gezinshuis.com) is initiatiefnemer van Gezinshuis Plus en [Gezinskring 't Huys](http://www.gezinskring-tu-huys.nl) van SAAF

Meer informatie over deze speciale gezinshuizen kunt u vinden via:

<http://www.gezinshuis.com/gezinshuis-plus-eeen-duurzaam-alternatief-voor-gesloten-opvang>

http://www.inhuisplaatsen.nl/images/160107De_Pedagoog.pdf

Forensische pleegzorg is ontwikkeld door Spirit, waar kennis over pleegzorg is gecombineerd met forensische expertise van de inmiddels gesloten justitiële jeugdinrichting Amsterbaken. Forensische pleegzorg is een alternatief voor voorlopige hechtenis. De jongeren worden voor de duur van drie maanden onder strikte voorwaarden opgevangen in een speciaal opgeleid en begeleid pleeggezin.

<http://www.nji.nl/nl/Databank/Forensische-pleegzorg---Amsterdam>

De alliantie kind in gezin heeft zich tot doel gesteld om in de komende jaren 10.000 kinderen in huis te plaatsen onder het motto: "Ieder kind in een gezin!". Op de website zijn er vele mooie voorbeelden te vinden, waarbij gewerkt wordt aan dit streven. Een aantal van deze voorbeelden zijn al genoemd. De andere projecten kunt u vinden via de website.

<http://www.inhuisplaatsen.nl/actueel/inzendingen-alliantieprijsvraag>

Pleegouders en gezinshuisouders in de gemeente Leusden werken samen in een Lokaal Netwerk Gezinsvormen. Zij ondersteunen elkaar en werken samen bij de opvang van uithuisgeplaatste kinderen in de gemeente. Om de ervaringen uit te wisselen en te delen is er een facebookpagina.

<https://www.facebook.com/gezinshuiskrachtvanverschil/>

2thepoint pleegzorg van de Rading in Utrecht werkt op een intensieve manier samen met wijkteams en gecertificeerde instellingen om het perspectief van het kind te verhelderen. Samen met ouders, pleegouders het sociale netwerk en betrokken hulpverleners wordt er gewerkt aan het nemen van een gedragen opvoedingsbesluit. Wanneer het kind terugkeert naar huis, dan blijven pleegouders vaak betrokken als sociale steun voor de ouders.

Pleegouderssupport Zeeland bestaat al jarenlang. Pleegouderssupport bestaat uit pleegouders die ondersteuning bieden aan andere pleegouders onder het motto: voor pleegouders door pleegouders. Er worden allerlei activiteiten georganiseerd, waarbij uitwisseling tussen pleegouders centraal staat.

Meer informatie hierover is te vinden via: <http://www.pleegouderssupport.nl/over-ons>

Ook jongeren zelf hebben behoefte aan uitwisseling met elkaar. Jongeren vinden elkaar vaak online via facebookgroepen of instagram. Naast de online-fora heeft de Rading in Utrecht een praatgroep voor jongeren, waarbij uitwisseling over pleegzorgthema's centraal staat. Deze groep heet "hoe overleef ik mijn pleegouders?". Meer informatie is te vinden via de website:

<http://www.rading.nl/nl/http%3A//www.rading.nl/nl/hoe-overleef-ik-mijn-pleegouders-valt-twee-keer-in-de-prijzen>

Gezamenlijk werven voor jeugdhulp in gezinsvormen.

Praktijkvoorbeeld Amsterdam: werven onder ambtenaren;

Praktijkvoorbeeld Almere: wervingscampagne van gemeente en aanbieder].

Praktijkvoorbeeld Apeldoorn: gezamenlijke werving voor alle vormen van jeugdhulp in gezinsvormen

Praktijkvoorbeeld RIG Groningen

Ontwikkelpunt 3: Verbind informele sociale steun met jeugdhulp in gezinsvormen

De VNG heeft een mooi overzicht van documenten over het familiegroepsplan. Op deze website kunt u ook een factsheet vinden over het familiegroepsplan.

https://vng.nl/files/vng/201607_factsheet_familiegroepsplan_vng_nij_vws_venj2_0.pdf

De eigen kracht centrale heeft al jarenlang ervaring in de versterking van de eigen kracht van een gezin en het omringende sociale netwerk. Het is een goede inspiratiebron voor het werken met jeugdhulp in gezinsvormen. Op de website valt te lezen dat het familiegroepsplan ervan uitgaat dat gezinnen samen met hun netwerk in staat zijn te komen tot goede plannen. Hulpverleners die dat respecteren, voorkomen dat zij regie overnemen. Zij gaan uit van de eigen kracht van gezinnen en durven daarop aan te sluiten. De eigen kracht centrale heeft een youtube-kanaal met vele filmpjes ter inspiratie.

<https://www.youtube.com/user/eigenkrachtcentrale/playlists>

Leontine Bibo over haar motivatie om buurtgezinnen op te richten:

Een paar jaar geleden heb ik via crisispleegzorg kinderen in huis gekregen. Kinderen met krassen op hun ziek die jarenlang n beroerde situaties hadden geleefd. Als pleegouders kun je veel voor deze kinderen doen, maar ik hield toch het gevoel over dat we te laat waren. Dat heeft de inspiratie opgeleverd voor buurtgezinnen.nl. Ik wilde meer doen op het terrein van preventie en daarbij gebruik maken van de kracht van gezinnen voor gezinnen.

Op de website is een animatiefilm te vinden. <http://www.buurtgezinnen.nl/>

Een moeder over een meeleefgezin: Het is het moment om even de achterstallige klussen te doen in huis waar je gewoon als alleenstaande moeder niet toe komt. Dat is het een beetje. Je hebt een adempauze. En na bijna twee jaar dag en nacht voor haar gezorgd te hebben, is het heel moeilijk om nog te kunnen genieten. En de meeleefmoeder heeft al een aantal keren gezegd: "het is zo'n heerlijk kind" en dan denk ik "oh, wat fijn, ik kan het nu ook zien".

Kijk op de website voor meer informatie: <http://www.meeleefgezin.nl/>